

Yhdysvallat ja Suomi – niin kaukana, mutta kuitenkin niin lähellä

Benita Heiskanen

Viime aikojen maailmanlaajuisten uutisten kestopagneettina on ollut miljardööri Donald Trumpin ehdokkuus republikaanipuolueen esivaalien presidenttikilvassa. Kiinteistömoguli on saanut huomiota osakseen ennen kaikkea šokeeraavien maahanmuuttajavastaisten lausuntojensa takia. Meksikolaistaustaiset maahanmuuttajat on Trumpin retoriikassa leimattu rikollisiksi ja raiskaajiksi, ja heidän laittoman maahantulon estämiseksi olisi syytä rakennuttaa muuri maiden välille. Yhdysvaltain muslimit Trump näkee potentiaalisina terroristeina kaikki tyynni, joten koko väestöryhmän taustat olisi koottava erilliseen henkilörekisteriin, kun taas uusien muslimitulokkaiden maahantulo olisi kiellettävä kokonaan.

Yhtälailla kyytiä ovat saaneet julkisuuden naiset, joko ulkonäkönsä takia (vastaehdokas Carly Fiorina), haastavien kysymysten vuoksi (toimittaja Megyn Kelly) tai eriävien mielipiteiden valossa (demokrattien kandidaatti Hillary Clinton). Viimeiseksi pisaraksi luultiin Trumpin halveeraavaa kommenttia senaattori John McCainin sotavankeudesta Vietnamin sodan aikana: ”Minä pidän henkilöistä, jotka eivät joutuneet vangituiksi.” Toisin kävi. Miljardöörin suosio republikaanigalluudessa sen kun kasvaa. Poliitiikan tutkijat ja mediakommentaattorit ovat olleet sanattomia. Puun takaa tullut Trump-ilmio (”trumpismi”) on luonut ällikällä kaikki.

Trumpista on tullut myös suomalaisten tiedotusvälineiden vakiokasvo. *Helsingin Sanomien* kolumnistin mukaan ”Monien eurooppalaisten mielestä Donald Trump edustaa kaikkea sitä, mikä amerikkalaisuudessa on pahinta”. Sosiaalisessa mediassa Trumpista kiertäviä videopätkiä, pilakuvia ja meemejä säestävät kommentit ”Only in America”. Mutta onko ilmio lopulta niin poikkeuksellinen eurooppalaisesta tai suomalaisesta mielipideilmastosta? Jos retoriikasta riisutaan kiinteistömogulin rahalla rehvastelu ja kansakunnan jaottelu voittajiin ja luusereihin, niin mitä jää jäljelle?

Maahanmuuttajavastaisuus, ulkomaalaisten demonisointi ja pakolaisten kriminalisointi ovat kaikki meidän poliittisen diskurssimme arkipäivää. Trumpin edustama populismi ei ole yksinomaan yhdysvaltalainen ilmio, vaan osa laajempaa maailmanlaajuista taantumuksen aaltoa, josta yksikään eurooppalainen maa ei ole jäänyt osattomaksi. Myös hänen suosionsa salaisuus juontaa samoista syistä kuin kotikutoinen populismimme: laajasta tympääntymisestä valtavirtapolitiikkaan. Protestin kohteena on kussakin tapauksessa etabloitunut poliittinen eliitti. Suomen viimeisimpien vaalien lopputulos lienee monella vielä tuoreessa muistissa.

Niin Yhdysvalloissa kuin Suomessa populismi on saanut aikaan laajan edistyksellisen vastaliikkeen. Ruohonjuuritason toimijat ja kansalaisaktivistit ovat marssineet kaduilla rasismia ja pelkopolitiikkaa vastaan, ihmiset ovat tarjonneet auttavan kätensä hyväntekeväisyysjärjestöille ja jotkut ovat avanneet kotinsa oven apua tarvitseville. Yhdysvalloissa elokuvaohjaaja Michael Moore aloitti sosiaalisessa mediassa "Olemme kaikki muslimeja" -kampanjan solidaarisuuden osoituksena vähemmistöjä kohtaan sekä vastalauseena Trumpin vihaa lietsovalle retoriikalle. Myös suomalaiset aktivistit käyttävät sosiaalista mediaa hyväkseen suvaitsevaisuuden edistämiseksi.

Vaikka välimatka Yhdysvaltain ja Suomen välillä vaikuttaa pitkältä, olemme monissa asioissa lähellä toisiamme. Maailmanrauhaa järkyttävä terrorismiradikalismi, ilmastonmuutos ja talouskriisit koskettavat vääjäämättömästi meitä kaikkia. Yhdysvaltain vuoden 2008 talousromahduksen jälkeen kansainväliset ekonomistit ennustivat maailmanlaajuista taantumaa. Sen olemme kaikki saaneet kokea karvaasti Suomessakin. Muutama päivä sitten Yhdysvaltain keskuspankki nosti korkoja nollassa ensimmäisen kerran sitten vuoden 2006. Teko tulkittiin varovaisen optimismin merkiksi. Koska Yhdysvaltain talouspolitiikalla on aina maailmanlaajuiset seuraamukset, niin pitkällä aikavälillä positiivinen kehitys tietäisi hyvää myös Suomelle.

Niin Atlantin kuin Itämeren rannoilla olemme monin tavoin "samassa veneessä", eristyksessä olevia lintukotoja ei enää ole. Kenties seuraavan kerran, kun otamme julkisuudessa tai sosiaalisessa mediassa kantaa yhdysvaltalaisuuden luonteeseen, voisimme samalla pysähtyä kysymään, mitä se kertoo meistä itsestämme.

Benita Heiskanen
Johtaja, dosentti
Turun yliopiston Pohjois-Amerikan tutkimuksen John Morton -keskus

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).